

Kvantumkémia I

Ez egy tételkidolgozás kezdemény. Kis intelligenciával kiegészítve 4-est jó eséllyel el lehet érni vele a vizsgán. Garancia persze nincs.

Variációs elv

Normált hullámfüggvényekre $E = \langle \psi | H | \psi \rangle$, nem normáltakra $E = \frac{\langle \psi | H | \psi \rangle}{\langle \psi | \psi \rangle}$ variációja 0,

ha $H\psi = E\psi$. Ugyanis:

$$\delta E = \frac{\langle \delta\psi | H | \psi \rangle \langle \psi | \psi \rangle}{\langle \psi | \psi \rangle^2} - \frac{\langle \psi | H | \psi \rangle \langle \delta\psi | \psi \rangle}{\langle \psi | \psi \rangle^2} = 0$$

$$\langle \delta\psi | H | \psi \rangle - E \langle \delta\psi | \psi \rangle = 0$$

$$\langle \delta\psi | H - E | \psi \rangle = 0 \quad \forall \delta\psi \Rightarrow (H - E)\psi = 0 \Leftrightarrow H\psi = E\psi$$

Variációs tétel:

$\#N = M$

$\exists E_0$, a legkisebb

$K \subset N$

$H\psi_n = E_n\psi_n$ egyf. $n \in N$, E_n szerint rendezett valósra. Ekkor $\phi = \sum_{i=0}^K c_i \psi_i$ állapot

E_ϕ energiáján $E_\phi \geq E_0$.

$$E_\phi = \langle \phi | H | \phi \rangle = \sum_{i \in K} c_i c_i \overbrace{\langle \psi_i | H | \psi_i \rangle}^{\text{Sik } E_i} = \sum_i c_i^2 E_i \geq \sum_i c_i^2 E_0 = E_0 \sum_i c_i^2 = E_0$$

Schant-egyenlőtlenség

Egy alapállapotbeli E_0 energiához közel vagyunk, ha $\frac{E_\phi - E_0}{E_0} \ll 1$, de hullámfüggvényben

mikor vagyunk elég jók?

$$\eta := \int |\phi - \psi_0|^2 d^3x$$

$$\langle \phi - \psi_0 | \phi - \psi_0 \rangle = \underbrace{\langle \phi | \phi \rangle}_1 + \underbrace{\langle \psi_0 | \psi_0 \rangle}_1 - 2\langle \phi | \psi_0 \rangle = 2 - 2c_0 = \eta$$

$$c_0 = 1 - \eta/2 \quad c_0^2 = 1 - \eta + \eta^2/4 \approx 1 - \eta \Rightarrow \eta \approx 1 - c_0^2$$

$$E_\phi - E_0 = \sum_n c_n^2 E_n - \sum_n c_n^2 E_0 = \sum_{n=1}^M c_n^2 (E_n - E_0) \geq \sum_{n=1}^M c_n^2 (E_1 - E_0) = (1 - c_0^2)(E_1 - E_0)$$

$$\frac{E_\phi - E_0}{E_1 - E_0} \geq 1 - c_0^2 \approx \eta$$

Momentumok módszere

Egy ψ sajátfüggvénye $(H-E)|\psi\rangle = 0$, egy nem sajátfüggvényre $H-E|\phi(a_1, a_2, \dots, a_N)\rangle \neq 0$

Az a_1, a_2, \dots, a_N paraméterek jól léne megválasztani, hogy az érték minimális legyen. Ennek

egyenértékű, ha $\langle f_\mu | H-E | \phi \rangle = m_\mu$, $\sum_\mu m_\mu^2$ értéket akarunk minimalizálni.

$$F := \sum_{\mu=1}^M |\langle f_\mu | H-E | \phi(a_1, a_2, \dots, a_N) \rangle|^2$$

$$\frac{\partial F}{\partial a_i} \stackrel{!}{=} 0 \quad \forall i \in \{1, \dots, N\}$$

és

$$\frac{\partial F}{\partial E} \stackrel{!}{=} 0$$

$N+1$ feltétel, ha $M \leq N+1$, akkor elérhető, hogy minden egyes momentum 0 legyen.

Ennek más helyeken optimalizálják a hullámfüggvényét, mert ha $\frac{\partial}{\partial a_i} \langle \phi | H-E | \phi \rangle \stackrel{!}{=} 0$ teljesül.

f generátorfüggvény, ha $\frac{\partial}{\partial b_\mu} f(b_1, b_2, \dots, b_M) = f_\mu$

2/Perturbációszámítás

Rayleigh-Schrödinger

$H = H^{(0)} + W$ $H^{(0)} \psi_i^{(0)} = E_i^{(0)} \psi_i^{(0)}$ megoldható ismerjék

$H^d = H^{(0)} + dW$ $H \psi_a = E_a \psi_a$ megoldható keresni

↳ ha $d=1$, akkor $H^d = H$, ha 0 , akkor $H^d = H^{(0)}$

$E_a = \sum_M d^M E_a^{(M)}$

$\psi_a = \sum_M d^M \psi_a^{(M)}$ ahol $\langle \psi_a | \psi_a^{(0)} \rangle = 1 \Rightarrow \langle \psi_a^{(0)} | \psi_a^{(0)} \rangle = \delta_{a0}$

$H^d \psi_a = E_a \psi_a \Leftrightarrow \sum_M d^M H^{(0)} \psi_a^{(M)} + \sum_M d^{M+1} W \psi_a^{(M)} = \sum_M d^M E_a^{(M)} \sum_N d^N \psi_a^{(N)}$

$H^{(0)} \psi_a^{(M)} + W \psi_a^{(M-1)} = \sum_N E_a^{(N)} \psi_a^{(M-N)} \quad / \cdot \langle \psi_a^{(0)} |$

$E_a^{(0)} \langle \psi_a^{(0)} | \psi_a^{(M)} \rangle = 0$
 $\langle \psi_a^{(0)} | H^{(0)} | \psi_a^{(M)} \rangle + \langle \psi_a^{(0)} | W | \psi_a^{(M-1)} \rangle = E_a^{(M)}$

$\psi_a^{(M)} = \sum_i c_{ia} \psi_i^{(0)}$ rögzített beírva, $W_{ia} = \langle \psi_i^{(0)} | W | \psi_a^{(0)} \rangle$

$E_a^{(1)} = - \frac{W_{a0}}{E_a^{(0)} - E_0^{(0)}}$ $E_a^{(2)} = - \sum_{i \neq a} \frac{|W_{ai}|^2}{E_i^{(0)} - E_a^{(0)}}$

Brillouin-Wignerrel az energiát nem fejtjük ki tovább, $E_a^{(2)} = - \sum_{i \neq a} \frac{|W_{ai}|^2}{E_i^{(0)} - E_a^{(0)}}$

Nem extenzív, de kváridegenerált esetben jó, mint a RS.

RS extenzív egyenlős $H = H_A + H_B = H_A^{(0)} + W_A + H_B^{(0)} + W_B := H^{(0)} + W$

$H_A^{(0)} \psi_{A,i}^{(0)} = E_{A,i}^{(0)} \psi_{A,i}^{(0)}$

$H_B^{(0)} \psi_{B,i}^{(0)} = E_{B,i}^{(0)} \psi_{B,i}^{(0)}$

$E_0^{(2)} = - \sum_{i \neq 0} \frac{|W_{0i}|^2}{E_i^{(0)} - E_0^{(0)}} = - \sum_{i \neq 0} \frac{|\langle \psi_{A,0}^{(0)} \psi_{B,0}^{(0)} | W_A + W_B | \psi_{A,0}^{(0)} \psi_{B,i}^{(0)} \rangle|^2}{(E_{A,0}^{(0)} + E_{B,i}^{(0)}) - (E_{A,0}^{(0)} + E_{B,0}^{(0)})}$

$= - \sum_{i \neq 0} \frac{|\langle \psi_{A,0}^{(0)} \psi_{B,0}^{(0)} | W_A + W_B | \psi_{A,i}^{(0)} \psi_{B,0}^{(0)} \rangle|^2}{(E_{A,i}^{(0)} + E_{B,0}^{(0)}) - (E_{A,0}^{(0)} + E_{B,0}^{(0)})} = E_{B,0}^{(2)} + E_{A,0}^{(2)}$

Reduktionstheorie

$$Q := - \sum_{k \neq 0} \frac{|\psi_k^{(0)}\rangle \langle \psi_k^{(0)}|}{E_k^{(0)} - E_0^{(0)}} \Rightarrow E_0^{(2)} = \langle \psi_0^{(0)} | W Q W | \psi_0^{(0)} \rangle$$

$$(H^{(0)} + W) \psi = (E_0^{(0)} + \Delta E) \psi$$

$$(H^{(0)} - E_0^{(0)}) \psi = (\Delta E - W) \psi$$

$$Q (H^{(0)} - E_0^{(0)}) \psi = Q (\Delta E - W) \psi$$

$$P (H^{(0)} - E_0^{(0)})^{-1} = (1 - |0\rangle \langle 0|) \sum_{i \neq 0} \frac{|i\rangle \langle i|}{E_i^{(0)} - E_0^{(0)}} = \sum_{i \neq 0} \frac{|i\rangle \langle i|}{E_i^{(0)} - E_0^{(0)}} - \frac{|0\rangle \langle 0|}{E_0^{(0)} - E_0^{(0)}} =$$

$$\psi - |0\rangle \langle 0 | \psi_0 \rangle = Q (\Delta E - W) \psi$$

$$= \sum_{i \neq 0} \frac{|i\rangle \langle i|}{E_i^{(0)} - E_0^{(0)}} = -Q$$

$$\psi = \underbrace{\psi_0^{(0)}}_{|0\rangle} + Q (\Delta E - W) \psi$$

3/ Particionada line djarnis

P, O projektore, $P+O=I$, $P^2=P$, $O^2=O$, $PO=OP=\emptyset$

$H\psi = E\psi$

$H(P+O)\psi = E(P+O)\psi$ / $\begin{matrix} \cdot O \\ \cdot P \end{matrix}$

$(OHP + OH0)\psi = EO\psi$

$(PHP + PH0)\psi = EP\psi \Rightarrow (PH - E)P\psi = -PH0\psi$

$P\psi = -(PH - E)^{-1} PH0\psi$

$OH0\psi - OH(PH - E)^{-1} PH0\psi = EO\psi$
 $\downarrow O=O^2$

$[OH(1 - (PH - E)^{-1} PH)]\phi = E\phi$

Helf, najaföggrömye ϕ O kerben van.

$T = P(\psi O + P(E-H)P)^{-1} P$

1) $P(E-H)T = P$, $\psi O + P(E-H)P$ invertierbar
 $(\psi O + P(E-H)P)(\psi O + P(E-H)P)^{-1} = I$ / $P \cdot P$
 $P(E-H)P(\psi O + P(E-H)P)^{-1} P = P$

2) $OT = TO = \emptyset$

$\mathcal{R} := O + THO$ Nullvektorraum
 $P(H-E)O + P(H-E)THO = PHO - PHO - PHO = O$

$(H-E)\mathcal{R} = (O+P)(H-E)\mathcal{R} = O(H-E)\mathcal{R} + P(H-E)\mathcal{R} = O(H-E)(O+THO) =$

$= O(H-E)O + O(H-E)THO = O(H-E + HTH)O$ $OEO \stackrel{!}{=} O(H+HTH)O$

$OET = \emptyset$

Eller $(H-E)\mathcal{R} = O$

$H\mathcal{R} = E\mathcal{R}$

Eller $\psi = \mathcal{R}\psi$ - ve $H\psi = H\mathcal{R}\psi = E\mathcal{R}\psi = E\psi$

$$0 \stackrel{!}{=} |\psi\rangle\langle\psi| \quad \text{da } P = 1 - 0$$

$$|\psi\rangle\langle\psi| E |\psi\rangle\langle\psi| = |\psi\rangle\langle\psi| H + H^\dagger |\psi\rangle\langle\psi| \quad / \cdot \langle\psi| \cdot |\psi\rangle$$

$$E = \langle\psi| H + H^\dagger |\psi\rangle \quad \text{da } \psi = \psi_0^{(0)}, \quad H = H^{(0)} + W$$

$$E = \langle\psi_0^{(0)}| H_0 + W | \psi_0^{(0)}\rangle + \underbrace{\langle\psi_0^{(0)}| H^\dagger | \psi_0^{(0)}\rangle} = \langle\psi_0^{(0)}| H^{(0)} | \psi_0^{(0)}\rangle + \underbrace{\langle\psi_0^{(0)}| W + W^\dagger | \psi_0^{(0)}\rangle} + \underbrace{\langle\psi_0^{(0)}| H^{(0)\dagger} | \psi_0^{(0)}\rangle}$$

$$E_0^{(0)} \langle\psi_0^{(0)}| H^{(0)} | \psi_0^{(0)}\rangle \sim \langle\psi_0^{(0)}| P | \psi_0^{(0)}\rangle = 0 \quad = t$$

$$E = \langle H^{(0)} \rangle + \langle t \rangle \quad t = W + W^\dagger W$$

$T P = T$, existiert jedoch nur wenn P -vel

$$T = \frac{P}{E-H} = \frac{P}{\underbrace{E-H^{(0)}-W}_A} = P \cdot \frac{1}{E-H^{(0)}} + P \frac{1}{E-H^{(0)}} W P \frac{1}{E-H^{(0)}} + P \frac{1}{E-H^{(0)}} W P \frac{1}{E-H^{(0)}} W P \frac{1}{E-H^{(0)}} + \dots$$

$$(A-B)^{-1} = A^{-1} + (A-B)^{-1} B A^{-1} = A^{-1} + A^{-1} B A^{-1} + A^{-1} B A^{-1} B A^{-1} + \dots$$

$$T = P \frac{1}{E-H^{(0)}} + P \frac{1}{E-H^{(0)}} W T := Q + Q W T$$

$$\boxed{t = W + W(Q + Q W T)W = W + W Q W + W Q W T W = W + W Q (W + W T W) = W + W Q t} \quad \text{Lippmann-Sch.}$$

$$H \psi_i = E_i \psi_i \Rightarrow E_i \psi_i - H^{(0)} \psi_i = W \psi_i$$

$$\phi_i = 0 \psi_i, \quad \mathcal{R} \phi_i = \psi_i$$

$$(1) \quad E_i \psi_i - H^{(0)} \mathcal{R} \phi_i = W \mathcal{R} \phi_i \quad / \cdot \mathcal{R} 0$$

$$(2) \quad E_i \psi_i - \mathcal{R} H^{(0)} \phi_i = \mathcal{R} 0 W \mathcal{R} \phi_i$$

$$[\mathcal{R}, H^{(0)}] 0 \psi_i = (1 - \mathcal{R} 0) W \mathcal{R} 0 \psi_i \quad \forall i$$

$$\boxed{[\mathcal{R}, H^{(0)}] 0 = (1 - \mathcal{R} 0) W \mathcal{R} 0} \quad \text{Block-egyenlet}$$

4) Másodkvantált formalizmus

Wick-tétel

$$\langle vac | a_\mu^\dagger a_\nu | vac \rangle = 0$$

$$\langle vac | a_\nu a_\mu^\dagger | vac \rangle = \delta_{\nu\mu}$$

$$\langle \mathcal{S} | a_\nu^\dagger a_\mu | \mathcal{S} \rangle = \langle vac | a_\mathcal{S} a_\nu^\dagger a_\mu a_\mathcal{S}^\dagger | vac \rangle = \delta_{\mathcal{S}\nu} \delta_{\mu\mathcal{S}}$$

$$\langle \mathcal{S} | a_\nu a_\mu^\dagger | \mathcal{S} \rangle = \langle vac | a_\mathcal{S} a_\nu a_\mu^\dagger a_\mathcal{S}^\dagger | vac \rangle = \delta_{\mathcal{S}\mathcal{S}} \delta_{\nu\mu} - \delta_{\mathcal{S}\mu} \delta_{\nu\mathcal{S}}$$

Altalánosan $\langle vac | a_1 a_2 a_3^\dagger a_4^\dagger | vac \rangle = \delta_{22} \delta_{14} - \delta_{24} \delta_{13}$

Fermi-vákuum

Elektron-lyuk simmetria

$$\langle HF | a_\mu^\dagger a_\nu | HF \rangle = \delta_{\mu\nu}$$

$$\langle HF | a_\nu a_\mu^\dagger | HF \rangle = 0$$

$$b_i^\dagger = \begin{cases} a_i & \text{ha } i \text{ occ.} \\ a_i^\dagger & \text{ha } i \text{ virt} \end{cases} \quad b_i = \begin{cases} a_i^\dagger & \text{ha } i \text{ occ.} \\ a_i & \text{ha } i \text{ virt} \end{cases}$$

Értek a b_i, b_i^\dagger -ek u.a. tulajd., mint a_i, a_i^\dagger , csak a HF állapotokon.

$$A = \sum_{\mu\nu} A_{\mu\nu} a_\mu^\dagger a_\nu \quad A \text{ egyrészecske-operátor}$$

$$\langle A \rangle = \sum_{\mu\nu} A_{\mu\nu} \langle a_\mu^\dagger a_\nu \rangle := \sum_{\mu\nu} A_{\mu\nu} P_{\nu\mu} = \text{Tr} \left(\underline{A} \cdot \underline{P} \right)$$

$$P_{\nu\mu} = \langle \psi | a_\mu^\dagger a_\nu | \psi \rangle \quad \text{Ha } \psi = HF, \mu\text{-k pedig a m.o.-ok, } P \text{ diagonális}$$

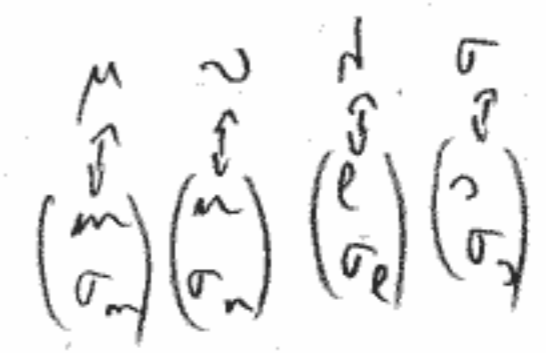
Ha $\psi \neq HF$, P nem diagonális, de szintén triviálisan felírható. Az így nyert polinom a MO-k lin. komb., ún. term. polinom.

$$B = \frac{1}{2} \sum_{\mu\nu d\sigma} [\mu\nu | d\sigma] a_\mu^\dagger a_\nu^\dagger a_\sigma a_d \quad \text{analóg } B_{\mu\nu d\sigma} \quad [\mu\nu | d\sigma] = \int dx_1 \int dx_2 \psi_\mu(x_1) \psi_\nu(x_2) B \psi_d(x_1) \psi_\sigma(x_2)$$

$$\langle B \rangle = \frac{1}{2} \sum_{\mu\nu d\sigma} [\mu\nu | d\sigma] \underbrace{\langle \psi | a_\mu^\dagger a_\nu^\dagger a_\sigma a_d | \psi \rangle}_{:= \Gamma_{d\sigma \mu\nu}} := \frac{1}{2} \sum_{\mu\nu} \sum_{d\sigma} [\mu\nu | d\sigma] \Gamma_{d\sigma \mu\nu} = \frac{1}{2} \text{Tr}(\underline{A} \underline{B})$$

Ellen $M_{\mu\nu}^{H\sigma} = \langle HF | \mu\nu + \sigma d | HF \rangle = P_{\mu d} P_{\nu\sigma} - P_{\mu\sigma} P_{\nu d}$ Az is MO-ban is

Spiralizáció függelék - vétele

$$\langle A \rangle = \sum_{\mu\nu} A_{\mu\nu} P_{\nu\mu} = \sum_{mn} A_{mn} P_{\nu\mu}$$

ha A szimmetrikus

$$\langle A \rangle = \sum_{mn} A_{mn} P_{mn} \quad \langle \sigma_m | A | \sigma_n \rangle = A_{mn} \delta_{\sigma_m \sigma_n}$$

megjegyzés $P^\alpha + P^\beta = P$
 $P^\alpha - P^\beta = R$

termodinamikus polinóm

$$E = \sum_{\mu\nu} h_{\mu\nu} P_{\nu\mu} + \frac{1}{2} \sum_{\mu\nu\sigma} [\mu\nu | d\sigma] (P_{\mu d} P_{\nu\sigma} - P_{\mu\sigma} P_{\nu d})$$

$$= \sum_{mn} h_{mn} P_{nm} + \frac{1}{2} \sum_{\substack{mnl\sigma \\ \sigma_m \sigma_n \\ \sigma_l \sigma_\sigma}} [\sigma_m \sigma_n | \sigma_l \sigma_\sigma] (P_{ml}^\sigma P_{n\sigma}^\sigma - P_{m\sigma}^\sigma P_{nl}^\sigma)$$

$\sim \delta_{\sigma_m \sigma_n} \delta_{\sigma_l \sigma_\sigma}$

$$= \text{Tr} \left(\underline{h} \underline{P} \right) + \frac{1}{2} \sum_{mnl\sigma} [mn | l\sigma] \left[P_{ml} P_{n\sigma} - \sum_{\sigma} P_{m\sigma} P_{nl} \right]$$

$P_{m\sigma}^{\alpha\alpha} P_{nl}^{\alpha\alpha} + P_{m\sigma}^{\beta\beta} P_{nl}^{\beta\beta}$

zárójel helyén
 $R=0, \frac{P}{2} = P^\alpha$

$$= \text{Tr} \left(\underline{h} \underline{P} \right) + \frac{1}{2} \sum_{mnl\sigma} [mn | l\sigma] \left[P_{ml} P_{n\sigma} - \frac{1}{2} P_{m\sigma} P_{nl} \right] = \text{Tr} \left(\underline{h} \underline{P} \right) + \frac{1}{2} \sum_{\substack{mnl \\ l\sigma}} P_{ml} P_{n\sigma} \left([mn | l\sigma] - \frac{[mn | \sigma l]}{2} \right)$$

$$E = \langle H \rangle = \sum_{\mu\nu} h_{\mu\nu} P_{\nu\mu} + \frac{1}{2} \sum_{\substack{\mu\nu \\ \mu\sigma}} P_{\mu d} P_{\nu\sigma} \left([\mu\nu | d\sigma] - [\mu\nu | \sigma d] \right) \quad \sigma \rightarrow \mu \rightarrow \sigma$$

$$= \frac{1}{2} \sum_{\mu\nu} \left[h_{\mu\nu} + \underbrace{\left(h_{\mu\nu} + \sum_{d\sigma} \left([\sigma\nu | d\mu] - [\sigma\nu | \mu d] \right) P_{\sigma d} \right)}_{F_{\mu\nu}} \right] P_{\nu\mu}$$

$$= \frac{1}{2} \text{Tr} \left[\left(\underline{h} + \underline{F} \right) \underline{P} \right]$$